

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Филология факультеті
А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасы

«Қазақ тілі: ұлттық құндылықтар парадигмасы» пәні бойынша
қорытынды бақылау бағдарламасы
код КҮаPNC 5302, ID 100654

«7M02313-Қазақ филологиясы» білім беру бағдарламасы
Магистратура

Курс – 2
Семестр – 3
Кредит саны – 9

Алматы 2024

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын филология ғылымдарының докторы, профессор Салқынбай Анар Бекмырзақызы құрастырды.

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасы «7М02313-Қазақ филологиясы» білім беру бағдарламасы негізінде әзірленді.

А. Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасының отырысында қаралып ұсынылды.
Хаттама № 2. 11.11.2024 ж.

Кафедра меңгерушісі

А.Ж. Амиров

1. ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ

Пәннің мақсаты	Оқытудан күтілетін нәтижелер (ОН)	ОН қол жеткізу индикаторлары (ЖИ)	
<p>Ұлт, ұлттық болмыс, ұлттық рухани құндылық, ұлттық сана, ұлттық дәстүр т.б. парадигмалардың ғылыми байланысы мен үйлесімділігін зерделеп, ұлттық тұтастықты бағалаудың негізгі параметрлерін ғылыми-теориялық тұрғыдан қарастыры</p>	<p>1. Ұлттық құндылық – таным гармониясы болатынын түсіндіру</p>	<p>1.1. Жаһандану заманындағы аксиологиялық қағидаларды анықтайды</p> <p>1.2. Ұлттық құндылықтарды бағалауды түсінеді.</p> <p>1.3. Ұлттық кодтағы таным мен тағылымның ерекшеліктерін түсінеді.</p>	
	<p>2. Ұлттық код – рухани құндылық темірқазығы екенін түсіндіру</p>	<p>2.1. мәдени кодтар негізділігі мен дүниетанымның мәнін түсінеді.</p> <p>2.2. Түркі дүниетанымындағы мәдени құндылықты біледі.</p> <p>2.3. Білім мен ақылдың игілік екенін ұғады.</p>	
	<p>3. Адами құндылықты аксиологиялық бағалауды түсіндіру</p>	<p>3.1. Абай әлеміндегі құндылық пен гармониялық тұтастықты түсінеді.</p> <p>3.2. Әл-Фараби зерттеулерінің аксиологиялық мәнін түсінеді.</p> <p>3.3. Қазақ мақал-мәтелдеріндегі әлемнің қарапайым тілдік бейнесін анықтайды</p>	
	<p>Пререквизиттер</p>	<p>Қазақ әдеби тілінің тарихы</p>	
	<p>Постреквизиттер</p>	<p>Ұлттық код: тіл және діл</p>	
	<p>Оқу ресурстары</p>	<p>Негізгі әдебиет:</p> <p>1. Салқынбай А.Б. Қазақ тіліндегі ұлттық кодтар. Күретамыр. Алматы, 2021.</p> <p>Қосымша әдебиеттер:</p> <p>2. Бахтин М. Собрание сочинений. М. 1997.</p> <p>3. Бенвенист. Э. Общая лингвистика. УРСС.2002.</p> <p>4. Гумилев Л. Этногенез и биосфера. М. 2002.</p> <p>5. Дейк Т.А. Ван. Язык. Познание. Коммуникация. М. 2005.</p> <p>6. Ильин В.В. Аксиология. М. 2006.</p> <p>Интернет-ресурстар</p> <p>https://tbi.kz/?ysclid=lmz2ihm3hc313630795</p>	

Негізгі тақырыптар:

1. Мәдени ұлттық кодтар – әлемнің когнитивтік бейнесі.
2. Ұлттық құндылық және тарихи таным.
3. Мәдени ұлттық кодтың тарихилығы және діл
4. Әлемдік тіл біліміндегі діл туралы теориялармен танысу
5. Мәдени кодтардың негізділігі
6. Мәдени ұғымның дүниетанымдық мәні.
7. Білім мен ақыл ұғымдарының ұлттық құндылық ретіндегі мәні.
8. М. Қашқари еңбегіндегі білім мен таным құндылығы
9. Мәдениеттегі гармония
10. А. Йассауи іліміндегі гармония
11. Адами құндылықты аксиологиялық бағалау.
12. Абай поэтикасының құндылық әлемі
13. Абай шығармашылығындағы «Ар», «Намыс» ұғымының аксиологиялық мәні
14. Абай шығармашылығындағы «Ар», «Намыс» ұғымының аксиологиялық мәнін талдау
15. Ұлттық сана және мемлекеттік сана
16. Ұлттық сананың негізгі қағидаларын нақты деректермен зерделеу
17. Ұлттық сана және рухани мәдениет
18. Ұлттық символдар мен олардың мәні
19. Ұлттық символдың тарихи мәні мен рефлексиялық, прагматикалық қызметі
20. Ұлттық мінездегі рухани кодтар
21. Ұлттық мінез: сипаты мен ерекшелігі
22. Ұлттық мінездің басты көрсеткіштері. Айналайын, бауыр, қандас т.б. сөздерінің семантикалық, прагматикалық ерекшелігі
23. Ұлттық дәстүр: ұғымдар мен атаулардың семантикалық, прагматикалық ерекшелігі
24. Ұлттық дәстүр атауларына семантикалық, прагматикалық талдау
25. Тіл – ұлттық құндылық бастауы
26. Тілдің ұлттық құндылық ретіндегі маңызына прагматикалық, лингвомәдени талдау
27. Ұлттық концептік ұғымдар – басты ұлттық кодтар жүйесі
28. Ұлттық концептік ұғымдарға нақты талдау
29. Мақал-мәтелдегі әлемнің қарапайым тілдік бейнесі
30. Қазақ мақалдарындағы ана, әйел, ару ұғымы
31. Қазақ паремнологиясындағы сөздің қасиеті мен аксиологиялық бағалануы
32. М. Жүсіп Көпей мақал-мәтелдеріне ғылыми талдау
33. Мақалдағы ұлттық кодтың тірек ұғымдарына талдау

2. ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАУ ЖӨНІНДЕГІ ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР, СТАНДАРТТЫ ЖАЗБАША OFFLINE

2.1. Емтихан формасы: Стандартты жазбаша offline. Платформа: Univer АЖ

2.2. Жазбаша емтиханның мақсаты: пәнді зерделеу кезінде меңгерілген оқу нәтижелерін, дағдылар мен құзыреттерді, өз ойларын жазбаша нысанда қисынды баяндай білуін, өз көзқарасын дәлелді дәлелдеуді көрсету.

2.3. Тапсырманы орындаудан күтілетін нәтижелер:

Жазбаша емтиханның бір билеті оқытылған курс бойынша оқу нәтижелерін анықтайтын және төменде сипатталған критерийлер бойынша бағаланатын 3 сұрақтан тұрады:

1-сұрақ - Курс теориясы мен тұжырымдамасын білу; баяндаудың қисындылығы. Курс мазмұнында баяндалатын теориялық ережелерді түсіну және мысалдармен растау.

2-сұрақ. Таңдаулы әдістеме мен технологияны жазбаша практикалық тапсырмаларға қолдану. Практикалық тапсырмада берілген негізгі мәселені ашу және шешу.

3-сұрақ - Ұсынылған практикалық тапсырмаға таңдалған әдістеменің қолданылуын бағалау және жазбаша сыни талдау. Жеке практикадан алынған нәтиженің негіздемесі.

2.4. Емтихан өткізу рәсімі.

2.4.1. Стандартты жазбаша offline емтихан бекітілген кестеге сәйкес өткізіледі.

2.4.2. Жазбаша offline емтихан басталғанға дейін 15 минут бұрын кезекші оқытушы білім алушылардың жеке куәлігі бойынша жеке басын тексеруді жүзеге асырады, білім алушыларды келу парағында көрсетілген отырғызу орындарына отырғызады.

2.4.3. Жазбаша offline емтиханға студент орнына басқа адам келген жағдайда кезекші оқытушы осы Қағидаларды бұзғаны туралы тиісті акт жасайды.

2.4.4. Кешіккен білім алушылар емтиханға жіберілмейді.

2.4.5. Емтихан кезінде кезекші оқытушы білім алушылардың бекітілген нұсқаулыққа сәйкес мінез-құлық ережелерін сақтауын бақылауды жүзеге асырады.

2.4.6. Емтиханға бөлінген уақыт аяқталғаннан кейін кезекші оқытушы:

1) емтихан жұмыстарын жинайды;

2) әр жұмысқа жұмыс жазудың аяқталу белгісін жауап парақтарында - X литерін қояды;

3) жауап парақтарын келу парақтарымен бірге деканат маманына шифрлауға ұсынады.

2.4.7. Шифрлау үшін жұмыстарды ұсыну кешіктірілген жағдайда тиісті акт жасалады.

2.4.8. Емтиханда білім алушыларға өздерімен бірге шпаргалкаларды, ұялы телефондарды, смарт-сағаттарды және қосалқы ақпаратқа рұқсатсыз қол жеткізу үшін пайдаланылуы мүмкін басқа да техникалық және өзге де құралдарды пайдалануға тыйым салынады. Басқа білім алушылармен және бөгде адамдармен сөйлесуге, жауаптарға аты-жөнін немесе өзге де сәйкестендіру жазбаларын жазуға тыйым салынады.

2.4.9. Егер білім алушы емтиханға келіп, билет бойынша жауап беруден бас тартса, емтихан тапсыру «F» бағасы ретінде бағаланады.

2.4.10. Дәлелді себеп болмаған жағдайда емтиханға келмеу «F» бағасы ретінде бағаланады.

2.4.11. Білім алушы осы тармақтардың біреуін немесе бірнешеуін бұзған жағдайда емтихан жұмысын жою актісі (бұдан әрі - Акт) толтырылады, пән үшін «F» («қанағаттанарлықсыз») бағасы қойылады.

2.4.12. Емтиханда осы Ережені қайталап бұзғаны үшін білім алушы Әдеп жөніндегі факультет кеңесінің қарауына ұсынылады.

2.4.13. Пән бойынша қорытынды баға емтихан өткізілгеннен кейін 1 ай ішінде, оқушы қашықтықтан білім беру технологияларын және/немесе емтиханда мінез-құлық ережелерін қолдана отырып қорытынды бақылау жүргізу үшін нұсқаулықтарды бұзғаны анықталған жағдайда: шпаргалкаларды, ұялы телефондарды пайдалану, келіссөздер жүргізу және т.б. Актіні толтыра отырып, бақылау бейнекамераларынан жазбалар негізінде жойылуы мүмкін. Актінің күші жойылуға және апелляцияға жатпайды.

2.4.14. Емтихандардағы барлық тәртіп бұзушылықтар білім алушының транскриптіне енгізіледі.

3. БАҒАЛАУ САЯСАТЫ

Пән: Қазақ тілі: ұлттық құндылықтар парадигмасы

Форма: Стандартты жазбаша офлайн

Платформа: Univer АЖ

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар			
		Өте жақсы 90–100% (27-30 балл)	Жақсы 70–89% (21-26 балл)	Қанағаттандырық 50–69% (15-20 балл)	Қанағаттанарлықсыз 25–49% (8-14 балл) 0–24% (0-7 балл)
1 сұрақ 40 балл	Кәсіби сәйкестілік және мұғалімнің кәсібилігі теориялары мен тұжырымдамаларын түсіну	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігі туралы теорияларды, тұжырымдамаларды терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Кәсіби сәйкестілік және мұғалімнің кәсібилігі теориялары мен тұжырымдамаларын түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Мұғалімнің кәсіби сәйкестігі мен кәсібилігі туралы теорияларды, тұжырымдамаларды үстірт түсіну/түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.	
2 сұрақ 30 балл	Кәсіби сәйкестілік және Қазақстан мұғалімдерінің кәсібилігі негізгі мәселелерін ұғынуы	Мұғалімнің кәсіби сәйкестігі мен кәсібилігінің негізгі ұғымдарын Қазақстан мәнмәтімен жақсы байланыстырады. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу (мысалы, сұхбат немесе статистикалық талдау негізінде).	Мұғалімнің кәсіби сәйкестігі мен кәсібилігінің негізгі ұғымдарын Қазақстан мәнмәтімен байланыстырады. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Мұғалімнің кәсіби сәйкестігі тұжырымдамаларының Қазақстан мәнмәтімен байланысы шамалы немесе жоқ. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесе мүлдем қолданбайды.	
№ 3 сұрақ 30 балл	Саясат ұсынысы немесе практикалық ұсынымдар / ұсыныстар	Қазақстанда мұғалімдердің кәсіби сәйкестігі мен кәсібилігін арттыру бойынша сауатты саяси және/немесе практикалық ұсынымдар мен ұсыныстар ұсынады.	Қазақстанда мұғалімдердің кәсіби сәйкестігі мен кәсібилігін арттыру бойынша кейбір саяси және/немесе практикалық ұсынымдарды және ұсыныстарды ұсынады.	Саясат пен практикалық ұсынымдар аз немесе мүлдем жоқ немесе өте төмен сападағы ұсынымдар.	

Қорытынды бағаны есептеу формуласы:

Қорытынды баға (ҚБ) = (% 1 + % 2 + % 3 + % 4 + % 5 + % 6) / К, мұнда % - критерий бойынша тапсырманың орындалу деңгейі,

К - критерийлердің жалпы саны.

Қорытынды балды есептеу мысалы

№	Балл	«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»
		90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %
Критерий					
1. Критерий 1	100				
2. Критерий 2			75		
3. Критерий 3				60	
4. Критерий 4					45
5. Критерий 5	100				
6. Критерий 6					49
Қорытынды %	200	75	60	94	200+75+60+94 = 429 429 / 6 критерий = 71,5 Қорытынды балл в % = 72

Есептеу кезінде алынған пайызды негізге ала отырып, бағалауды бағалау шкаласымен салыстыра аламыз. 72 балл бағалау шкаласына сәйкес «Жақсы» санатына сәйкес келетін 70 балдан 89 балға дейінгі ауқымда болады. Осылайша, осы есептеу кезінде емтихан балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесіне сәйкес 72 «Жақсы» балға бағаланатын болады. білім алушылардың оқу жетістіктерін оларды бағалау мен бағалаудың дәстүрлі шкаласына ауыстыра отырып есепке алу.

Дәріскер

А.Б. Салқынбай